

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет музичного мистецтва

Кафедра фортепіано

**СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРТЕПІАННОЇ
МУЗИКИ ХХ –ХХІ СТ.: ТЕОРЕТИЧНІ ТА
ВИКОНАВСЬКІ АСПЕКТИ**

Методичні рекомендації для самостійної роботи
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі
спеціальності 025 «Музичне мистецтво», ОП «Фортепіано»
до КЗВ «Сучасний фортепіанний репертуар»

Харків – 2024

Друкується за рішенням науково-методичної ради Харківської державної академії культури,
(протокол № 11 від 2024 р.)

Рецензенти:

Гайденко І. А., кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри оркестрових інструментів ХДАК.

Кордовська П. А., доктор філософії, старший викладач кафедри загального та спеціалізованого фортепіано ХНУМ ім. І. П. Котляревського.

Укладач:

Сердюк Я. О., кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри фортепіано ХДАК

С 80

Стильові особливості фортепіанної музики ХХ–ХХІ ст.: теоретичні та виконавські аспекти : метод. рек. для самостійної роботи здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти, спец. 025 «Музичне мистецтво», ОП «Фортепіано», КЗВ «Сучасний фортепіанний репертуар» / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т музичного мистецтва, Каф. фортепіано ; [уклад. Я. О. Сердюк]. Харків : ХДАК, 2024. 22 с.

Пропоноване методичне видання містить вказівки до самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого рівня (бакалавр) в межах навчального курсу «Сучасний фортепіанний репертуар», спрямовані на доповнення існуючих знань з історії музики ХХ ст., щодо стильових процесів в сфері нової та новітньої фортепіанної музики; визначення особливостей інтерпретації сучасної музики, збагачення слухового досвіду та музичної ерудиції як необхідних складових професійної підготовки музиканта-виконавця.

Видання адресоване здобувачам ОПП «Фортепіано», науково-педагогічним працівникам Харківської державної академії культури.

ЗМІСТ

Вступ	4
Ключові поняття курсу «Сучасний фортепіанний репертуар» та їхній зв'язок зі стильовими процесами в мистецтві ХХ – ХХІ ст.	6
Особливості самостійної роботи здобувачів вищої освіти в межах КЗВ «Сучасний фортепіанний репертуар»	9
Орієнтовний перелік тем для самостійного засвоєння в межах КЗВ «Сучасний фортепіанний репертуар».....	11
Зразки теоретичних та практичних завдань різного рівня складності для самостійного опрацювання здобувачами.	12
- теоретичні питання для самоконтролю	12
- теоретичні питання для самостійного опрацювання, що передбачають розвиток навичок наукової роботи	13
- теоретичні завдання підвищеної складності, дискусійні питання.....	14
Зразки практичних завдань для розвитку аналітичних та виконавських навичок.....	14
- орієнтовні зразки практичних завдань з жанрово-стильового аналізу фортепіанних творів ХХ–ХХІ ст.	14
- орієнтовні зразки практичних завдань, спрямованих на розкриття особливостей інтерпретації фортепіанних творів ХХ–ХХІ ст.	15
<i>Додаток 1. Приклади тем для наукових робіт (тез доповідей, статей, есе).....</i>	<i>16</i>
<i>Додаток 2. Орієнтовний список музичних творів для музично-теоретичного та виконавського аналізу.....</i>	<i>17</i>
Список використаних джерел	21

ВСТУП

Метою вивчення курсу «Сучасний фортепіанний репертуар» є поглиблення здобувачами вищої освіти існуючих знань щодо стильових процесів в музиці ХХ – ХХІ ст., отримання нових знань щодо фортепіанної літератури ХХ – ХХІ ст., новітніх прийомів гри на фортепіано, інтерпретації сучасних фортепіанних творів; розвиток навичок пошуку інформації та її аналізу, міжособистісної комунікації та ведення дискусії.

Курс «Сучасний фортепіанний» репертуар належить до вибіркових дисциплін теоретичного циклу, але має й практичну спрямованість, сприяючи поглибленню знань про специфіку розвитку фортепіанної музики в ХХ–ХХІ ст. та особливості її інтерпретації. Це пов’язує пропонований курс із іншими навчальними дисциплінами теоретичного та практичного циклу ОПІ «Фортепіано», такими як «Історія фортепіанного виконавського мистецтва», «Спецінструмент», «Історія світової музичної культури», «Історія музики ХХ ст.», «Інтерпретація фортепіанного твору». Обізнаність в стильових процесах музики ХХ –ХХІ ст., знання сучасного репертуару та передумов його виникнення, володіння навичками теоретичного й виконавського аналізу та виконавського втілення нової та новітньої музики є невід’ємною складовою професійної майстерності сучасного виконавця, відповідності підготовки фахівця вимогам світової музичної практики сьогодення.

Основні **завдання**, що стоять перед здобувачами освіти під час вивчення курсу «Сучасний фортепіанний репертуар»:

- набуття знань щодо закономірностей розвитку світової музичної культури протягом останнього століття, сучасних тенденцій розвитку фортепіанного мистецтва;
- набуття навичок художньо-естетичної оцінки різноманітних явищ новітньої музики;
- отримання навичок знаходження, обробки та аналізу інформації,

із використанням різних джерел (навчальної, наукової та науково-методичної літератури, науково-популярних чи публіцистичних матеріалів, публікацій в пресі, інтернет-джерел тощо);

- отримання навичок написання науково-дослідницьких робіт: есе, повідомлень, тез доповідей, рефератів, наукових статей тощо;
- набуття вмінь та навичок, що дозволяють розв'язувати виконавські та педагогічні завдання, що постають перед музикантами під час вивчення фортепіанних творів ХХ – ХХІ ст.;
- отримання навичок створення художньо цілісних концертних програм з творів композиторів ХХ – ХХІ ст., концертів-лекцій, присвячених новій та новітній музиці, коментування на широкий загаль складних явищ сучасної музичної культури;
- набуття навичок наукової дискусії, міжособистісної професійної комунікації.

В межах **самостійної роботи** під час проходження курсу здобувачі мають здійснювати такі її види та форми:

- систематичне закріплення та актуалізація знань, набутих у попередніх суміжних курсах, їхнє застосування під час вивчення курсу «Сучасний фортепіанний репертуар»;
- систематичне закріплення знань, отриманих під час лекційних занять (шляхом відповідей на контрольні запитання, виконання перевірочних робіт тощо);
- поглиблення та доповнення знань, отриманих під час лекційних занять шляхом опрацювання додаткових джерел інформації;
- самостійне опрацювання певних питань та тем курсу, пошук відповідної інформації (зокрема, під час підготовки до семінарських занять, написання науково-дослідницьких або публіцистичних робіт, створення концертних програм чи концертів-лекцій тощо);

- самостійне прослуховування, теоретичний та виконавський аналіз музичних творів відповідно до тем курсу (також можливе їхнє практично-виконавське опрацювання).

Здобуті у ході вивчення навчальної дисципліни «Сучасний фортепіанний репертуар» знання, уміння, навички стануть підґрунтям для подальшого вивчення на другому (магістерському) освітньому рівні таких дисциплін як «Спецінструмент», «Інтерпретація фортепіанного твору». Набуті знання можуть також стати у нагоді під час підготовки освітньо-кваліфікаційних робіт (написання міждисциплінарних курсових, дипломної роботи тощо). Також здобуті знання і навички стануть у нагоді у подальшій професійній виконавській та педагогічній роботі.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ КУРСУ «СУЧАСНИЙ ФОРТЕПІАННИЙ РЕПЕРТУАР ТА ЇХНІЙ ЗВ'ЯЗОК ЗВ СТИЛЬОВИМИ ПРОЦЕСАМИ В МУЗИЦІ ХХ – ХХІ СТ.

Під час вивчення курсу «Сучасний фортепіанний репертуар» здобувачі вищої освіти мають засвоїти такі основні поняття та вільно оперувати такими термінами і поняттями.

Стиль – сукупність засобів та прийомів художньої виразності, яка історично склалась і відображає естетичні погляди різних суспільних груп певної епохи або творчого напрямку. Поняття музичного стилю визначає значні етапи розвитку музичного мистецтва, відображає характерні ознаки певного шару музичного мистецтва, його національної або етнічної приналежності (національний стиль), також поняттям стилю визначають творчу манеру окремих композиторів чи виконавців (індивідуальний композиторський / виконавський стиль).

Жанр – багатозначне поняття, що характеризує класифікацію музичної творчості за родами і видами з огляду на їх походження, умови виконання, особливості сприйняття та інші ознаки (зміст, структура, засоби

виразності, склад виконавців тощо).

Жанрово-стильова модель – це система, що відображає особливості комплексу виразових засобів того чи іншого жанру, тобто модель жанру, що належить до певного стилю, жанрово-стильовий прообраз твору (за визначенням К. Білої).

Стильовий злам – різка зміна естетичних настанов та, відповідно, усього комплексу виразових засобів в мистецтві. В музиці на межі XIX – XXI ст. відбулася найбільша зміна стилю з часів раннього Бароко, що характеризувалася руйнуванням класичної тональної системи, емансипацією дисонансу, появою нових композиторських технік та способів організації музичного матеріалу тощо.

Художній напрям – сукупність творів, об'єднана більш єдиною естетичною та світоглядною концепцією, така, що має певні спільні стильові риси, спільний комплекс виразових засобів. Серед напрямів у мистецтві XX – XXI ст., що так чи інакше проявилися у фортепіанній творчості композиторів цього періоду: експерсіонізм, імпресіонізм, неофольклоризм, неокласицизм, необароко, неоромантизм, мінімалізм, постмінімалізм, неакадемічні музичні напрями тощо.

Композиторська техніка – «провідні принципи, що утворюють систему не тільки відбору мовних елементів, а найголовніше, створюють передумови для поєднання цих елементів у цілісність, а також визначають у загальній формі їх природний рух-розвиток у музичному творі» (визначення О. Жаркова).

Модернізм в музиці. Поняття, що вказує на тенденції до оновлення в музичному мистецтві. Деякі дослідники визначають модернізм як певний період в розвитку музики наприкінці XIX та протягом XX ст. (називають хронологічні межі до 1910 р. або приблизно з 1890 по 1930 рр.), деякі мислять модернізм як загальну тенденцію до експериментів в царині музичної мови поза конкретними хронологічними межами. Також поняття

модернізму нерідко трактується музикознавцями як термін, що об'єднує різноманітні стильові напрями першої половини ХХ ст., що мали на меті відображення нового змісту в мистецтві та експерименти з тими чи іншими засобами виразності та перетинається з поняттям авангарду.

Музичний авангард. Цей термін використовується для позначення музики, певні елементи естетики якої виявляються настільки радикально інноваційними, що така музика сприймається як та, що в естетичному відношенні випереджає свій час.

Постмодернізм. Сукупна назва художніх тенденцій, що особливо чітко позначилися в 1960-і роки і які характеризуються радикальним переглядом позиції модернізму і авангарду. Надзвичайна та відкритість постмодернізму до принципів гри призводить до взаємопроникнення великих стилів, еkleктичного змішення художніх мов, розмиття меж між видами й жанрами мистецтва. Постмодерністські тенденції в музиці, зокрема, в фортепіанній, також пов'язані з вільним оперуванням стилями та жанрами, явищами полістилістики, змішенням різних жанрових моделей, музичних цитат та алюзій, інших форм художнього «діалогу» з минулим.

З огляду на складність, суперечливість та багатовимірність музично-стильових процесів у ХХ та ХХІ ст. тематичне та термінологічне наповнення курсу може варіюватись залежно від рівня знань здобувачів з історії світової музичної культури та фортепіанного мистецтва, початкового запиту, індивідуальних дослідницьких та виконавських інтересів групи.

ОСОБЛИВОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В МЕЖАХ

КЗВ «СУЧАСНИЙ ФОРТЕПІАННИЙ РЕПЕРТУАР»

Процес самостійної роботи здобувачів вищої освіти під час вивчення фортепіанного репертуару має свою специфіку, що виражається у виконанні таких рекомендацій.

1. З огляду на складність музичної мови музики ХХ – ХХІ ст., її або відірваність від класико-романтичної традиції, або специфічне втілення жанрово-стильових параметрів останньої здобувачі мають впевнено орієнтуватися як в класичних ладогармонічних, синтаксичних, формотворчих принципах, фактурній організації фортепіанних творів, видах фортепіанної техніки, так і в композиційних прийомах та техніках, що виникли протягом ХХ ст. і продовжують використовуватись і сьогодні (включаючи нетрадиційні прийоми гри на фортепіано або сучасні електронні модифікації клавішних інструментів). Для цього до самостійної роботи потрібно залучати не лише джерела, що висвітлюють загальні історичні та стильові процеси музики ХХ – ХХІ ст., але й наукові праці, навчальні посібники, методичні рекомендації, присвячені безпосередньо класичній та сучасній гармонії, аналізу музичних форм, звуковому образу фортепіано в класико-романтичній традиції та в новій і новітній музиці. Володіння принаймні на базовому рівні термінологією, викладеною вище, може допомогти у самостійному пошуку потрібної інформації як у бібліотечних, так і в інтернет-джерелах.

2. Оскільки стильові зміни в музиці ХХ – ХХІ ст. часто відбуваються паралельно з аналогічними змінами в інших видах мистецтва, а також багато в чому обумовлені загальними процесами в суспільному та політичному житті, нерідко доволі руйнівними для духовного світу окремої особистості, для розуміння художніх особливостей нової та новітньої фортепіанної музики важливим є вивчення історичних джерел, художніх

маніфестів представників тих чи інших напрямів в різних видах мистецтва, вивчення джерел, що в загальному плані висвітлюють особливості художньої культури та філософії ХХ ст. та сучасності. Безумовно корисним є знайомство з творами інших видів мистецтв, що належать до аналогічних стильових напрямів.

4. У музиці ХХ – ХХІ ст. значну роль відіграє авторська концепція, що може бути індивідуальною для кожного окремого твору. У зв'язку з цим для розуміння художньої специфіки того чи іншого опусу та створення його адекватної виконавської інтерпретації важливим стає пошук та вивчення авторських коментарів до творів, які можуть міститись в епістолярній спадщині композитора, інтерв'ю, есе чи наукових роботах, написаних самими композиторами. Також корисним може бути вивчення авторського виконання того чи іншого твору, якщо його записи зберіглися і є доступними в інформаційному просторі.

5. Музика ХХ – ХХІ ст. часто може містити цитати або алюзії на музичні твори попередніх епох або зашифровані відсилки до творів інших видів мистецтв, що також вимагає від здобувачів музичної та загальної ерудиції, за необхідності – роботи по заповненню існуючих прогалин у знаннях щодо класико-романтичної музичної культури або художньої культури різних епох загалом.

6. Корисним джерелом інформації стосовно новітніх музичних проєктів та нових нещодавно написаних творів можуть стати тематичні професійні тематичні спільноти в соціальних мережах, інтернет-ресурси, що містять певний нотний матеріал тощо.

Таким чином, самостійна робота з вивчення художніх явищ нової та новітньої музики потребує залучення великого розмаїття джерел інформації, серед яких навчальні посібники, наукові роботи, нотні або аудіо- чи відеоматеріали, праці з філософії та культурології, епістолярна спадщина митців, публікації в ЗМІ та соціальних мережах тощо.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ЗАСВОЄННЯ В МЕЖАХ

КЗВ «СУЧАСНИЙ ФОРТЕПІАННИЙ РЕПЕРТУАР

1. Виконавська інтерпретація фортепіанних творів ХХ – ХХІ ст.: загальні принципи.

2. Художні напрями в літературі та образотворчому мистецтві на початку ХХ ст., їхній зв'язок із суспільно-політичними процесами та відбиття в музичному мистецтві.

3. Тональна організація в музиці межі ХІХ - ХХ ст.

4. Принципи додекафонної, серійної та серіальної техніки (поглиблене вивчення).

4. Фортепіанна творчість французьких композиторів першої половини ХХ ст. (група «Шести», Е. Саті, К. Сен-Санс, А. Руссель, Ш. Кеклен та ін., поглиблене вивчення).

5. «Національний романтизм» та неофольклоризм, романтизм та постромантизм: термінологічні кореляції.

6. Взаємодія стильових напрямів у фортепіанній творчості композиторів першої половини ХХ ст.

7. Модернізм як об'єднуюча категорія для мистецтва першої половини ХХ ст., музичний модернізм та його прояви у фортепіанній музиці цього періоду.

8. Авангардні композиторські техніки та їх застосування в фортепіанній музиці (поглиблене вивчення).

9. Новітні прийоми гри на фортепіано. Фортепіано в електронній музиці.

10. Авангард і поставангард. Естетика постмодерну та її вплив на музичне мистецтво.

11. Мінімалізм в фортепіанній творчості американських та європейських композиторів (Ф. Глас, С. Райх, Т. Райлі; Я. Тірсен, Г. Отте та

ін.).

12. Представники напрямів «нової простоти» та «нової складності» (поглиблене вивчення).

13. Особливості формування та розвитку національних композиторських шкіл за межами Європи у XX-XXI ст.

14. Стильові процеси в європейській музиці першої половини XX ст. та їх відбиття в фортепіанній музиці українських композиторів.

15. Специфіка розвитку музичного мистецтва в умовах ідеологічного тиску.

16. Асиміляція принципів європейського авангарду та естетики постмодерну в українській фортепіанній музиці другої половини XX – початку XXI ст.

17. Нові композиторські імена в українській фортепіанній музиці (детальний огляд).

18. Проекти, присвячені новій музиці на теренах України: сучасний стан та перспективи розвитку.

ЗРАЗКИ ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ РІЗНОГО РІВНЯ СКЛАДНОСТІ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ

Теоретичні питання для самоконтролю.

1. Охарактеризуйте музично-стильові напрями першої половини XX ст.

2. Назвіть композиторів нововіденської школи, охарактеризуйте їхній фортепіанний стиль.

3. Назвіть та охарактеризуйте представників імпресіонізму та неокласицизму в фортепіанній музиці першої половини XX ст.

4. Назвіть основні риси музичного авангарду другої половини XX ст.

5. Охарактеризуйте основні риси фортепіанної музики П. Булеза.
6. Охарактеризуйте основні риси фортепіанної музики представників польського авангарду.
7. Охарактеризуйте основні риси фортепіанної творчості Дж. Кейджа.
8. Охарактеризуйте основні риси фортепіанної музики Д. Лігеті.
9. Назвіть представників напряму мінімалізму, охарактеризуйте основні риси їхньої фортепіанної творчості.
10. Назвіть представників напряму «нова складність», охарактеризуйте основні риси їх фортепіанного стилю.
11. Охарактеризуйте особливості розвитку фортепіанної культури в США, Латинській Америці та Китаї.
12. Охарактеризуйте особливості розвитку української фортепіанної музики у першій половині ХХ ст.
13. Охарактеризуйте особливості розвитку української фортепіанної музики у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.
14. Назвіть та опишіть проекти, присвячені новій а новітній музиці, що існують на теренах України.

Теоретичні завдання для самостійного опрацювання, що передбачають розвиток навичок наукової роботи

1. Скласти порівняльні характеристики стилевих напрямів ХХ – ХХІ ст. в музиці та інших видах мистецтва.
2. Скласти тези доповіді на тему, дотичну до музичного (зокрема, фортепіанного) мистецтва ХХ – ХХІ ст.
3. Створити презентацію на теми, пов'язані з фортепіанною музикою ХХ – ХХІ ст.
4. Створити план-конспект уроку або лекції на тему, що стосується фортепіанної музики ХХ – ХХІ ст.

5. Написати наукову статтю або есе на тему, дотичну до фортепіанної музики ХХ – ХХІ ст.¹

Теоретичні завдання підвищеної складності, дискусійні питання

1. Створити концепцію та план індивідуального науково-творчого проекту, присвяченого новій та новітній музиці.
2. Організувати круглий стіл та або наукову дискусію за темами, пов'язаними з новою та новітньою музикою.

Приклади питань та тематичних напрямів для дискусії:

- суспільно-політичні трансформації у ХХ – ХХІ ст. та їхній зв'язок зі змінами естетики а стилю в мистецтві;
- проблема «елітарності» сучасної академічної музики;
- взаємовплив академічної та неакадемічної традицій: естетична оцінка та перспективи;
- нова та новітня музика в навчальній практиці мистецьких закладів середньої та вищої ланки в Україні: проблеми та перспективи.

ЗРАЗКИ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ АНАЛІТИЧНИХ ТА ВИКОНАВСЬКИХ НАВИЧОК

Орієнтовні зразки завдань з жанрово-стильового аналізу фортепіанних творів ХХ–ХХІ ст.

1. Порівняти жанрово-стильові параметри циклів фортепіанних мініатюр в творчості пізніх романтиків та композиторів нововіденської школи.
2. Прослідкувати особливості музичної мови в фортепіанних творах пізніх романтиків, проаналізувати передмови розвитку нового музичного стилю, зокрема, процеси трансформації класичної

---

¹ Орієнтовні зразки тем для доповідей, презентацій, статей та есе див. у Додатку 2.

тональності.

3. Порівняти звуковий образ фортепіано в творах композиторів-імпресіоністів, представників «нової предметності», французьких композиторів групи «Шести».
4. Порівняти особливості музичної мови в творах представників музичного авангарду, мінімалізму та постмінімалізму.
5. Прослідкувати особливості втілення фольклорних витоків в творах композиторів другої половини ХІХ ст., першої половини ХХ та межі ХХ – ХХІ ст. (на прикладі творів Б. Сметани, Л. Яначека, Б. Бартока, К. Шимановського, М. Скорика та ін.).
6. Прослідкувати розвиток та трансформацію окремих жанрів фортепіанної музики протягом ХХ – ХХІ ст. (концерт, соната, етюд, прелюдія, цикл мініатюр тощо).

Орієнтовні зразки практичних завдань, спрямованих на розкриття особливостей інтерпретації фортепіанних творів ХХ–ХХІ ст.

1. Проаналізувати виконавські складнощі та шляхи їх подолання в творах композиторів різних стильових напрямів ХХ – ХХІ ст. (див. список рекомендованих творів у Додатку 2).
2. Порівняти різні виконавські версії фортепіанних творів ХХ – ХХІ ст. (включно з авторськими, якщо вони є доступними).
3. Змодельювати ситуацію, пов'язану із педагогічною роботою над сучасними фортепіанними творами.
4. Скласти (та за можливості втілити) концертний або концертно-лекційний проект, присвячений новій та новітній фортепіанній музиці.

Приклади тем для наукових робіт (тез доповідей, статей, есе)

Теми для тез доповідей та статей

1. Шляхи оновлення музичної мови в фортепіанній музиці українських композиторів першої половини ХХ ст. (на прикладі творів Ф. Якименка).
2. Виконавські складнощі в фортепіанних творах композиторів-авангардистів (на прикладі циклу «Нотації» П. Булеза).
3. Еволюція жанру фортепіанного етюдів в музиці ХХ ст. (на прикладі циклів етюдів К. Дебюссі, Д. Лігеті, Ф. Гласа).
4. Фольклорні та джазові впливи в фортепіанній творчості М. Скорика.
5. Сильова еволюція в фортепіанній творчості В. Сильвестрова

Орієнтовні тематичні напрями для написання есе

1. Про власний досвід знайомства з фортепіанною музикою ХХ – ХХІ ст.
2. Есе-самозвіт (про процес вивчення нової та новітньої фортепіанної музики та його особливості).
3. Паралелі між музичними творами та творами інших видів мистецтва.
4. Особливості виконавської інтерпретації музики ХХ – ХХІ ст. (аналіз окремих інтерпретаційних версій, виконавських завдань нової та новітньої музики тощо).

Орієнтовний список творів для музично-теоретичного та виконавського аналізу

А. Шенберг

Концерт для фортепіано з оркестром, ор. 42

Три п'єси, ор. 11

Шість маленьких п'єс, ор. 19

5 п'єс, ор. 23

Сюїта, ор. 25

Klavierstück, ор. 33a

Klavierstück, ор. 33b

А. Берг

Piano Sonata, ор. 1

А. Веберн

Варіації

К. Дебюссі

Фантазія для фортепіано з оркестром

12 Етюдів

«Маски»

«Шість античних епіграфів» (для фортепіанного дуету)

«Чорне і біле» (для фортепіанного дуету)

М. Равель

Концерт для фортепіано з оркестром №1

Концерт для фортепіано з оркестром №2

Сонатина

«Гробниця Куперена»

Е. Саті

Гносієни

Гімнопедії

«Три п'єси у формі груш» (для фортепіано в 4 руки)

«Холодні п'єси» («Холодні камери»)

«Спорт і розваги»

«Роздратування»

А. Русель

«На прийомі у Муз» (Посвята Дебюссі)

Прелюдія та fuga (Посвята Баху), ор.46

Три п'єси, ор.49

Л. Дюрей

Дві п'єси для фортепіано і 4 руки,

«Карільони» і «Сніг»

«Циркові сцени»

Романс без слів (для «Альбому шести»)

Два етуди

Концертино для фортепіано, шістнадцяти духових інструментів, контрабаса і литавр

Ж. Орік

«Adieu, New-York!»

Прелюдія

«Пасторалі»

Сонатина

П'ять багателей для фортепіано в 4 руки

А. Онеггер

Концертино для фортепіано з оркестром

3 П'єси: Прелюдія, Hommage à Maurice Ravel,

Танець

Сарабанда для Альбому шести

Hommage à Albert Roussel

Прелюдія, аріозо і фугетта на тему ВАСН

«Мальовнича залізниця»

Д. Мійо

«Принади життя» (Hommage à Watteau),

«Скарамуш» (сюїта),

Мазурка для «Альбому шести»

Caramel Mou

Три Рег-Каприси

Ф. Пуленк

Концерт для фортепіано

Концерт для двох фортепіано

«Прогулянки»

Вальс (з «Альбому шести»)

Сюїта «En ut»

«Вічні рухи»

Капрічіо для двох фортепіано

Ж. Тайфер

Балада для фортепіано з оркестром

Соната alla Scarlatti

Соната для двох фортепіано

О. Месіан

Прелюдії

«Каталог птахів»

«Двадцять поглядів на малюка Ісуса»

«Екзотичні птахи»

«Чотири етуди ритму»

П. Булез

«Нотації»

Сонати для фортепіано

Дж. Кейдж

«Офелія»
«Dream»
«In a landscape»
«Metamorphosis»
«Вакханалія» для препарованого фортепіано (1938)
«And The Earth Shall Bear Again», для препарованого фортепіано
«Primitive» для препарованого фортепіано
«В ім'я Голокосту», для препарованого фортепіано
Ad lib
«Танець на Захід»
Музика для фортепіано 53–68, для фортепіано соло або ансамблю
Музика для фортепіано 69–84, для фортепіано соло або ансамблю
Музика для фортепіано 1
Музика для фортепіано 3
Музика для фортепіано 4–19 (для будь-якої кількості фортепіано)
«Зимова музика»
Концерт для препарованого фортепіано і камерного оркестру
Хайку [5]
Д. Лігері
Етюди для фортепіано (Зошит 1, 2, 3)
Марш (для фортепіано в 4 руки)
Поліфонічний етюд (для фортепіано в 4 руки)
Allegro (для фортепіано в 4 руки)
«Три весільні танці» (для фортепіано в 4 руки)
Сонатина (для фортепіано в 4 руки)
Три п'єси для двох фортепіано
Ф. Глас
«Knee Play 4»
«Mad Rush»
«Wichita Vortex Sutra»
«Metamorphosis»
Етюди для фортепіано (зошити 1,2)
Соната
Дж. Адамс
Концерт для фортепіано з оркестром (Eros Piano)
China Gates
Phrygian Gates

Б. Барток

6 румунських народних танців для фортепіано BB 68
3 етюди для фортепіано, op.18 BB 81
15 угорських народних пісень BB 79
Танцювальна сюїта для фортепіано BB 86a
Концерт №1 для фортепіано з оркестром
Концерт №2 для фортепіано з оркестром
Концерт для двох фортепіано, ударних та оркестру
Соната для двох фортепіано та ударних

С. Барбер

«Екскурсії»
Соната
Балада
Фантазія (в стилі Й. Гайдна) для 2х фортепіано
«Fresh from West Chester»
«Три ескізи»
«Військова пісня»
«Сувеніри» (сюїта) для фортепіано в 4 руки

Б. Бріттен

Концерт для фортепіано з оркестром
«Diversions» для лівої руки фортепіано і оркестру
«Шотландська балада» для двох фортепіано з оркестром
Романтична сонатина
Ноктюрн
Три характерні п'єси
Варіації

П. Гіндеміт

Концертна музика для фортепіано, мідних духових і двох арф op.49
Концерт для фортепіано з оркестром
«Ludus Tonalis»
Соната для фортепіано № 1
Соната для фортепіано № 2
Соната для фортепіано № 3
Соната для фортепіано в 4 руки
Соната для двох фортепіано

В. Лютославський

Соната для фортепіано
«Melodie Ludowe» («Народні мелодії»), 12 easy pieces для фортепіано
Варіації на тему Паганіні, для фортепіано з оркестром

Г. Бацевич

Чотири прелюдії
Сонати
Маленький триптих

Дж. Крам

Макрокосмос (зошити 1,2)
«Небесні механіки» (Макрокосмос IV) для посиленого фортепіано

Processional

Zeitgeist, для двох посилених фортепіано

Eine Kleine Mitternachtmusik

«Потойбічні резонанси», для двох фортепіано

Т. Райлі

Концерт для двох фортепіано та 5 магнітофонних записів

The Heaven Ladder Book 5

The Heaven Ladder Book 7

The Walrus in Memorium

Be Kind to One Another Rag

С. Райх

Piano Phase для 2х фортепіано

Six Pianos

М. Фелдман

«Останні п'єси» (1-4)

«Ілюзії» (1-4)

Інтермісії (1-6)

Triadic Memories

Vertical Thoughts 4

А. Ованес

Visionary Landscapes op.214

Сюїта op. 96

Е. Раугаваара

Етюди

М. Ріхтер

Andras

The Blue Notebooks

Circles from the rue Simon-Crubellier Fragment

H in New England Horizon Variations

The Tartu Piano

The Twins (Prague)

Written On The Sky

Л. Ноно

... sofferte onde serene ... для фортепіано та магнітофонної плівки

Д. Куртаг

Вісім п'єс op.3

...quasi una fantasia... для фортепіано і камерного ансамблю

Л. Беріо

П'ять варіацій

Маленька сюїта

Sequenza IV

6 Encore

А. Пярт

Für Alina

«Варіації на одужання Аринушки»

М. де Фалья

Cuatro piezas españolas / Чотири іспанські п'єси

Noches en los jardines de España / Ночі в садах Іспанії, сюїта для фортепіано з оркестром

Концерт для клавесина з інструментальним ансамблем

Е. Гранадос

Rapsodia aragonesa

Andalucía

«Гойєски» (7 п'єс)

Х. Туріна

Сюїта "Севілья" (Sevilla suite pintoresca), op. 2

Романтична соната, op. 3

"Куточки Севільї" (Rincones sevillanos), op. 5

Три андалузські танці, op. 8

"Іспанські жінки" (Mujeres españolas), op. 17

"Іспанські казки" (Cuentos de España), op. 20

О. Респігі

Шість п'єс для фортепіано

Fantasia slava (для фортепіано з оркестром)

Ч. Айвз

Сонати для фортепіано

27 етюдів

The Celestial Railroad

Three Improvisations

Varied Air and Variations

А. Копланд

Концерт для фортепіано з оркестром

Four Piano Blues

Three Moods

Danzón cubano для 2х фортепіано

Danza de Jalisco (in Latin American Sketches)

для 2х фортепіано

Сонати для фортепіано

Proclamation

Midday Thoughts for piano

Night Thoughts: Homage to Ives

А. Гінастера

«Аргентинські танці»

Сонати (№№1-3)

Концерти для фортепіано з оркестром (№№1-2)

К. Густавіано

10 Cantilenas Argentinas

10 Cantos populares

Соната

Е. Вілла-Лобос

Концерти для фортепіано з оркестром

«Жорстока поема»

«Бразильська бахіана» №4

«Світ дитини» (зошити 1-2)

Б. Лятошинський

Прелюдії

Сонати (№№1,2)

«Відображення»

Балада

Сюїта

«Слов'янський концерт» для фортепіано з оркестром

Ф. Якименко

«Фантастична соната»

Шість українських п'єс для ф-но на 4-руки

3 п'єси на українські теми

«Два Фантастичні ескізи»

«На краю вогню»

Л. Ревуцький

Прелюдії

Етюди

Концерт для фортепіано з оркестром

В. Косенко

Сонати

Прелюдії

Етюди

Поеми

М. Скорик

«В Карпатах»

Партита №5

Блюз

Бурлеска

Шість прелюдій і фуг

Концерти для фортепіано з оркестром (№№1-3)

А. Караманов

4 сонати

3 концерти для фортепіано з оркестром

19 фуг

І. Карабиць

24 прелюдії

5 мініатюр

Концерт для фортепіано з оркестром

В. Сильвестров

5 п'єс

3 Сонати

«Кіч-музика»

Багателі

Музичні моменти

Вальси

Постлюдії

Л. Грабовський

П'ять характерних п'єс op.11b (фортепіано)

Гомеоморфії I—III (фортепіано; III, 2 фортепіано)

Fuer Elise

В. Губа

Концерти для фортепіано з оркестром

«З п'ятьма віків»

Сонати

Балади

Л. Дичко

«Карпатські фрески»

Драматичний триптих

«Чотири пори року»

Л. Колодуб

П'єси для фортепіано

«Танці старої Європи»

«Tre ludos»

Ж. Колодуб

Концерт для фортепіано з оркестром

«Зникаючі образи» (концертіно для фортепіано з оркестром)

В. Бібік

Сонати

Прелюдії і фуги

К. Цепколенко

"Соло-Моменто №1"

"Соло-Солісімо №2", п'єса для правої руки фортепіано

Б. Фроляк

Концерт для фортепіано з оркестром

Stück

Г. Гаврилець

Концерт для фортепіано з оркестром

«Гравітації»

А. Загайкевич

«Luceo»

«Cascades»

В. Золотухін

Соната №1

"Прелюдії і новели"

Шукайло Л.

П'єси для фортепіано

В. Дробязгіна

Соната

І. Гайденко

«П'ять чорних фуг»

«Джаз-рок варіації»

Прелюдії

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берегова О. Музика ХХ – ХХІ ст. Східна Європа та українське зарубіжжя. Частина перша: Підручник. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2012. 294 с.
2. Берегова О. Постмодернізм в українській камерній музиці 80–90-х років ХХ ст. Київ: НПБУ, 1999. 141 с.
3. Біла К. Жанрово-стильова модель як універсальна аналітична система // Студії мистецтвознавчі. Київ : ІМФЕ НАН України, 2009. № 2(26). С. 107-111
4. Жарков О. М. Техніка композиції як мовний механізм: від правила до звучання // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2021. Вип. 132. С. 9–23
5. Кияновська Л. Українська музична культура: навч. посіб. Львів : Тріада плюс, 2008. 344 с.
6. Козаренко О. В. Деякі тенденції розвитку національної музичної мови у першій третині ХХ століття. // Українське музикознавство. Музична україністика в контексті світової культури. Київ, 1998. С. 144-154
7. Крусь О.П. Історія української музики ХХ століття : навчально-методичний посібник. Луцьк: Надстир'я, 1997. 82 с.
8. Кушнірук О. П. Український імпресіонізм // Музика. 1995. №2. С. 22-23
9. Маркова О. М. Нариси історії зарубіжної музики 1950-х – 1990-х років: Франція, Німеччина, Австрія, Італія: Навч. посібник для теоретико-композиторських і виконавських музичнокультурологічних ф-тів муз. вузів. Вип. 1; ОДМА ім. А.

- В. Нежданової. 2-ге вид., доп. Одеса: Друкарський дім, 2010. 128 с.
10. Муха А. І. Композитори України та української діаспори: довідник. Київ: Музична Україна, 2004. 352 с.
11. Павлишин С. Музика двадцятого століття: навч. пос. Львів: Бак, 2005, 232 с. 4.
12. Рябуха Н. О. Трансформація звукового образу світу у фортепіанній культурі: онто-сонологічний підхід : дис. ... д-ра мистецтвознавства : спец. «Теорія та історія культури» / Харків. держ. акад. культури. Харків, 2017. 465 с.
13. Paliichuk I. Course «Composing Techniques of the XX – XXI Centuries» in the System of Bachelor’s Training in Specialty 025 Music Art. Monograph. Katowice: Publishing House of University of Technology, 2022. P. 240–250
14. Sound & Score. Essays on sound, score and notation / ed. P. de Assis, W. Brooks, K. Coessens. Leuven University Press, 2013. 232 p.
15. Vaes L. Extended Piano Techniques in Theory, History and Performance Practice. PhD / Leiden University. Leiden, 2009. 1081 p.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВИДАННЯ НАВЧАЛЬНО-
МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**

*Методичні рекомендації для самостійної роботи
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі
спеціальності 025 «Музичне мистецтво», ОП
«Фортепіано»
до КЗВ «Сучасний фортепіанний репертуар»*

Укладач:

Сердюк Я.О.,

кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри фортепіано ХДАК

Видається в авторській редакції

Підписано до видання 9.04.2024 р. Формат 60x84/16.

Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.

Ум. друк. арк. 7,67. Обл.-вид. арк. 8,52.

Адреса редакції і видавця:

ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4

тел. (057) 731-27-83. e-mail: rvv2000k@ukr.net.

Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.